
Recensioner

Insiktsfull avhandling om medborgarinflytande

Thomas Miller: *Consulting Citizens in Sweden. Planning Participation in Context*. Stockholm. Swedish Council for Building Research. Document D10:1988. Akademisk avhandling för teknologie doktorsexamen i ämnet stadsbyggnad.

Ingemar Elander
Högskolan i Örebro

Bakgrund

Liksom i många andra länder blev *medborgardeltagande* ett flitigt använt slagord i 1970-talets Sverige. Ett stort antal aktionsgrupper började uppträda på den politiska arenan (Gidlund 1978) med gruvarbetarstrejken 1969/70 och almstriden 1971 som spektakulära händelser med symbolisk lyskraft. De politiska partierna liksom de etablerade intresseorganisationerna ställdes åt sidan när grupper av medborgare tog saken i egna händer. Myndigheterna överrumplades och behövde god tid för att ompröva sin från början starkt avvisande hållning till dessa nya medborgarinitiativ. Bland annat inleddes en del kommunala försök med medborgardeltagande i den fysiska planeringen. Det av myndigheterna initierad deltagandet gavs i huvudsak formen av informations-

utbyte och bedrevs oftast som särskilda projekt lite vid sidan av den ordinarie kommunala verksamheten.

Författaren till den avhandling som här skall granskas, Thomas Miller, har en personlig bakgrund som gett honom goda förutsättningar till insikt i medborgardeltagandet och dess villkor. Under 1970-talet deltog han både som planerare och aktivist i olika kommunala projekt respektive underifrån initierade aktiviteter. Han blev också vid flera tillfällen anlitad för att utvärdera verksamheter av detta slag. På basis av dessa erfarenheter och med stöd av en litteraturgenomgång har han tagit sig an uppgiften att "construct a contextual framework for understanding citizen participation in planning".

Detta syfte skall uppfyllas:

- * by developing an operational definition of the term (chapter one);

- * by reviewing some theoretical perspectives on participation, its political and symbolic functions and its relationship to influence (chapter one);
- * by placing planning participation in an international context and tracing its roots and development in the U S (chapter two);
- * by developing a hypothesis concerning the emergence of participation as an important political issue in Sweden (chapter three); and
- * by analyzing practical experience with planning participation in Sweden (chapter four).

Med tanke på de tre roller författaren spelat och de fallstudier han gjort ensam eller i samarbete med kolleger framstår det övergripade syftet med avhandlingen som förvånansvärt blygsamt. Det är synd att han inte tagit tillfället i akt till en djupare studie av de försök med medborgardeltagande i fysisk planering som genomfördes i Sverige under 1970-talet. Ett slags utvärdering sker visserligen men först i det sista, fjärde kapitlet. Den är dessutom ytlig och gjord på ett sätt som inte ger läsaren någon möjlighet att ta ställning till om slutsatserna är empiriskt rimliga. Jag återkommer till detta längre fram i artikeln, vars disposition bara delvis sammanfaller med avhandlingen. Jag kommer att inleda med en granskning av det första kapitlet, vilket svarar mot de två första punkterna ovan. Därefter hoppar jag fram till det sista, fjärde kapitlet för att se hur Mil-

ler lyckas tillämpa den analysram han skisserar i det första kapitlet. Först därefter övergår jag till att granska i tur och ordning kapitel 3 respektive 2 för att se hur författaren försöker förklara medborgardeltagandets framväxt i Sverige. Att jag valt att disponera artikeln på detta sätt är ett uttryck för min uppfattning att Miller i kapitel 1 lägger upp bollen för en analys, som inte borde ha uppskjutits till det sista kapitlet. Det hade underlättat för läsaren om man i direkt anslutning till presentationen av analysramen också kunnat se hur författaren lyckats tillämpa denna i empirisk analys.

Teoretisk inramning

I det första kapitlet går författaren igenom en del av den omfattande teoretiska litteraturen kring begreppet medborgardeltagande. Begreppet placeras in i den statsvetenskapliga diskussion som förts med den elitistiska varianten av pluralismen vid den ena polen och den participatoriska demokratiuppfattningen vid den andra. Kort uttryckt ser den förra deltagandet i de allmänna valen som den enda för demokratin nödvändiga formen av participation. Mellan valperioderna är det de politiska eliternas uppgift att sköta politiken utan inblandning från medborgarnas sida. Enligt den participatoriska demokratiuppfattningen måste medborgarna däremot delta i och utöva ett inflytande på de i vid mening politiska processerna också mellan valen. Medborgarnas deltagande i beslutsprocesserna innebär en ständig utveckling av deras po-

litiska handlingsförmågor. Demokratien kan inte överlåtas, den måste ständigt erövrats genom aktivt deltagande i samhällets beslutsprocesser.

Miller identifierar också de huvudfunktioner som brukar tillskrivas medborgardeltagandet. Ur medborgarnas perspektiv handlar det om att försöka utöva ett inflytande på den offentliga politiken och att utveckla den politiska handlingsförmågan i djupare mening. Man brukar tala om den instrumentella respektive självutvecklande ("developmental") funktionen hos medborgardeltagandet. Från ett myndighetsperspektiv handlar det i stället om att söka vinna legitimitet respektive att förebygga och reducera konflikter. Slutligen presenterar författaren en definition och operationalisering av begreppet medborgardeltagande.

Polerna i den statsvetenskapliga debatten presenteras på ett bra sätt men det kunde kanske ha betonats att pluralismen inte nödvändigtvis behöver ges den starkt elitistiska framtoning som främst brukar förknippas med Joseph Schumpeters namn. Senare varianter av pluralismen, t ex i form av nyare arbeten av Robert Dahl, har en mer positiv syn på medborgardeltagandet som en förutsättning för demokratins fortbestånd och vidareutveckling (Held 1987). Denna modifiering av pluralismen finner för övrigt sin motsvarighet i samhällsplaneringens teori och praktik. I dag ställer man inte längre frågan om medborgardeltagandet bör äga rum utan i vilka former det ska ske. Medborgardeltagande har på

ett eller annat sätt getts en plats i de flesta varianter av planeringsteori och blivit en del av "the mainstream of society" (Hester 1987). Till och med en så etablerad företrädare för den etablerade planeringsteorien som Andreas Faludi framhåller i sin senaste bok medborgardeltagandet som ett önskvärt inslag i planeringens teori och praktik (Faludi 1986:107). Som Miller mycket riktigt understryker är det mot denna bakgrund särskilt viktigt att vara uppmärksam på vem/vilka som deltar, med vilka syften och med vilket resultat.

Den slutsats Miller drar av sin teorigenomgång är att "the inherent constraints of the institutionalized citizen participation process make it ineffective as a means of achieving political influence compared with other strategies in which autonomy of action is maintained". Slutsatsen återspeglar förvisso *en del* av den omfattande litteraturen kring medborgardeltagande men den är för svepande. I en nyligen publicerad översikt (DeSario & Langton 1987) ges till exempel följande, avsevärt mer nyanserade omdöme:

"Although we have experienced a number of successes, controversy still surrounds many fundamental questions of citizen involvement. Are governmentmandated organizations less effective than selfinitiated organizations...?"

Sanningen är att medborgardeltagande förekommer i så vitt skilda sammanhang, med så varierande syften från olika deltagare och med hjälp av en så

rik provkarta på former att svepande slutsatser om deltagandets effekter i största allmänhet framstår som tämligen meningslösa (jfr Rosener 1978). Det intressanta för såväl forskare som planerare och aktivister är att få kunskap om *under vilka omständigheter* medborgardeltagande *kan* vara effektivt i förhållande till vissa mål, t ex att öka medborgarnas inflytande eller att legitimera en viss politik. Med DeSarios och Langtons (1987) ord:

"Systematic comparative evaluation and experimentation is needed to specify the determinants of successful programs."

Mot denna bakgrund finns det anledning att ha förväntningar på den evaluering som utlovats i kapitel 4. Dessförinnan ska jag emellertid granska hur Miller definierar och operationaliserar begreppet medborgardeltagande.

Definition och operationalisering

Den i engelskspråkig litteratur kanske mest citerade av alla artiklar om medborgardeltagande i planeringen är Sherry Arnsteins artikel "A Ladder of Citizen Participation", publicerad 1969 i *Journal of the American Institute of Planners*. För att illustrera sin huvudtes väljer hon att återge en affisch från studentrevoltens Paris, ett tjugofem år senare nog så kärt ämne att återvända till.

Bilden fångar medborgardeltagandets dubbelhet. Det handlar om "dom däruppe" och "vi härnere", om makt och auktoritet, om deltagande och inflytande. Varje analys som bortser

från denna dubbelhet eller tvetydighet riskerar att ge en falsk bild av verkligheten.

French student poster. In English, I participate; you participate; he participates; we participate; you participate . . . They profit.

AIP JOURNAL JULY 1969

Man kan inte säga att *insikten* om denna dubbelhet saknas i Millers avhandling. Däremot har han inte lyckats särskilt väl med att inlemma det dubbla perspektivet i sin analysram.

Miller definierar medborgardeltagande som "institutionalized participation by nonelite laymen aimed at influencing the policy outcomes of local politics" (s 31) och, med en något anorlunda formulering, "actions of nonelite laymen which are sanctioned by the authorities, and which aim at influencing the policy outcomes of local politics" (s 36). Vart har det dubbla perspektivet tagit vägen här? Plötsligt tycks alla vara överens om syftet med deltagandet, nämligen att öka medborgarnas inflytande. Men om Miller, som jag tror är fallet, redan med sin definition velat avgränsa sådana

former av deltagande som initierats och kontrolleras ovanifrån borde inte definitionen ha formulerats så att den framhåller *medborgarnas* syften att utöva inflytande som det karakteristiska. Tvärtom borde den ha betonat det *av myndigheterna* vanligen implicerade syftet, dvs att legitimera den egna politiken eller förebygga konflikter; allt enligt Millers egen genomgång i teoriavsnittet. Men det är olyckligt att redan i definitionen försöka förutse en utvärdering av empiriska situationer. Det allra bästa tror jag hade varit att tillämpa den *öppna* definitionsstrategi som förespråkas av och tillämpas t ex i den av Stuart Langton redigerade *Citizen Participation in America* (1978), ett arbete som tyvärr saknas bland Millers referenser. Medborgardeltagande definieras där som "purposeful activities in which citizens take part in relation to government" och där "take part" inte a priori säger något om vem som kontrollerar/utövar inflytande över vem, myndigheten eller medborgarna. Oberoende av vem som tagit initiativet så bör, i enlighet med Langtons perspektiv, varje analys av medborgardeltagande vara ytterst uppmärksam på det spänningsfyllda förhållandet mellan de två polerna (jfr Gittel 1980, Laketal 1989, kommande arbete).

Även vid myndighetsledda aktiviteter måste man beakta att det samtidigt kan förekomma självständiga medborgarinitiativ. Detta betyder dock inte nödvändigtvis att det måste röra sig om oförsonlig konflikt mellan två perspektiv. Återigen måste under-

strykas att detta är en empirisk fråga, som besvaras olika allt efter den konkreta situationen.

Miller lyckas inte vara konsekvent i förhållande till sin definition. När han i slutet av avhandlingen drar den svepande slutsatsen att det råder "a fundamental conflict between the aims of the authorities and the participating citizens" (s 139) så är detta en hård dragning som är rakt motsatt vad som impliceras av definitionen och som inte har täckning vare sig i Millers eget material eller i övrig litteratur. Det behövs med andra ord *inte alltid* föreligga en fundamental konflikt mellan "dom däruppe" och "vi härnere".

Miller operationaliserar medborgardeltagande till fyra tänkbara former: delegerad auktoritet, informationsutbyte, intressegruppsaktiviteter och valmekanismer. Tyngdpunkten läggs nästan uteslutande på informationsutbytet. Valmekanismerna undantas därför att dessa inte är aktuella i samband med planering i Sverige som t ex i USA ("ballot box planning"). Delegerad auktoritet berörs bara i förbigående, trots att detta är aktuellt t ex i samband med utvecklingen av former för boinflytande. Mer anmärkningsvärt är att intressegruppsaktiviteter lyfts bort från analysen med motiveringen att om dessa grupper deltar så *måste* de anpassa sig till det institutionaliserade deltagandets regler (s 122). Motiveringen är egendomlig av två skäl: å ena sidan, om det är sant att grupperna "måste" anpassa sig till dessa regler så finns det väl all anledning att ta med

dessa aktiviteter i analysen. Det är ju just det av myndigheterna sanktionerade deltagandet som Miller vill sätta i fokus. Å andra sidan kan man ifrågasätta om det verkligen är sant att intressegrupper måste anpassa sig till de etablerade reglerna. Mellan medborgarna och myndigheterna finns alltid en "grå zon", där gränsen för det av myndigheterna accepterade handlandet förskjuts fram och tillbaka beroende på politiska majoriteter, planernas kreativitet, medborgarnas organisatoriska styrka och så vidare.

Genom att i praktiken inrikta intresset mot informationsutbyte på myndigheternas villkor frestas analysen att bli självuppfyllande. Om man endast väljer ut sådana situationer där medborgarnas egna initiativ utesluts (eller antas uteslutna), hur stor är då chansen att man ska hitta exempel där medborgarna kunnat (eller ens velat) utöva nämnvärt inflytande? Operationaliseringen löper på detta sätt stor risk att förse analysen med skygglappar, som utesluter potentiella initiativ från andra än myndigheterna.

Givet den snäva avgränsningen till situationer präglade av informationsutbyte på myndigheternas villkor finns det ändå skäl att ifrågasätta analysinstrumentets förmåga att diskriminera mellan situationer med olika grad av medborgarinflytande.

Arnstein (1969) urskiljde för sin del åtta olika steg i sin deltagandestege men framhöll samtidigt att man lika gärna skulle kunna identifiera t ex 150 steg. I praktiken torde det vara omöj-

ligt att karakterisera de flesta situationer som varande entydigt belägna på något enda av dessa steg. Utan att behöva anamma idén med en formlig rangordning av olika inflytandesteg borde det ändå vara möjligt att beskriva studerade fall med hjälp av någon enkel typologi, där typfall identifieras och preciseras med avseende på art av planeringsfråga, planeringsnivå, deltagarnas sociala tillhörighet, resurser, mål och inflytande på processen mm. Men sedan Miller operationaliserat begreppet medborgardeltagande och valt att koncentrera uppmärksamheten till en av dess former - det myndighetsinitierade informationsutbytet - avstår han från ytterligare begreppslig precisering. Man kunde annars ha tänkt sig en fortsatt precisering, t ex i anslutning till den av Friedmann utvecklade dialogplaneringen med betingelser angivna, för att man ska kunna tala om ett verkligt kunskapsutbyte mellan parterna (Bohm 1985:125-6).

Evaluering

Man får alltså vänta ända till det fjärde kapitlet innan det blir dags att pröva analysramen på det empiriska materialet. Det källmaterial som ligger till grund för analysen är av delvis rätt olika karaktär: fallstudier gjorda av författaren själv eller i samarbete med kollegor, intervjuer med ett fåtal planerare (däremot inte med aktivister), fallstudier gjorda av andra utredare och forskare samt teoretiska studier. Till detta kan läggas att författaren också väver in en del normativa resonemang

i framställningen. De olika fallen presenteras aldrig systematiskt och det är, om man inte själv går till de olika fallstudierna, omöjligt för läsaren att relatera analys och slutsatser till fallen som sådana. Det är därför inte konstigt att den sammanfattande slutsatsen är lika svepande som den slutsats författaren drog på grundval av sin teoretiska genomgång i kapitel 1 (se ovan):

"Because of the inherent constraints of the planning-consultation process, its effectiveness as a means of achieving political influence is even more limited than traditional pressuregroup activities or more unconventional protest action." (s 142)

Slutsatsen hänger helt i luften eftersom Miller själv inte undersökt fall där deltagandet tagit formen av "traditional pressure-group activities or more unconventional protest action". Tvärtom har han ju, som vi sett i föregående avsnitt, medvetet definierat bort dessa former av deltagande från analysen och han anför heller inte några andra jämförbara undersökningar som stöd för sin slutsats.

Analysens ytlighet, om vilken författaren verkar vara väl medveten själv, skylls på "the heterogenous character of the empirical material and the fact that it consists of diverse case studies". Det empiriska materialet är dock inte mer bristfälligt än att det borde ha varit möjligt att åstadkomma mer än "informed guesses and hypotheses" som ambitionsnivån formuleras av författaren själv (s 121).

Det paradoxala är att författaren själv också antyder denna möjlighet, när han, trots de förgivet svårjämförbara och analytiskt otillfredsställande källorna, pekar på några situationer, där deltagarna faktiskt i myndighetsledda aktiviteter *lyckats* utöva "ett starkt inflytande". Varför inte mer ingående redogöra för de omständigheter som gjort detta starka inflytande möjligt? Och skulle inte en närmare granskning av de övriga fallen ge underlag för en genomgående mer nyanserad bedömning? Det verkar faktiskt som om författaren själv inte utesluter denna möjlighet, när han efter den empiriska genomgången nyanserar sin i stora drag rätt negativa bedömning av medborgardeltagandets möjligheter. Nyanseringen framstår dock inte som en följdriktig härledning ur den empiriska analysen utan ser mera ut som en effekt av författarens allmänna insiktsfullhet.

Om vi ändå antar att Miller "gissat rätt", dvs att medborgarna i de flesta av de fall som beskrivs i rapporterna utövat ett litet inflytande på planeringsprocessen, så antyder Miller själv att en bidragande förklaring till detta kan ligga i *urvalet* av fall - det tycks i huvudsak handla om övergripande planering i stor skala och med svåröverblickbara konsekvenser för den enskilda medborgaren. Som bl a visats av Godschalk (Fagence 1977), Gidlund (1981) och Wikforss (1984) har medborgaren sällan vare sig möjlighet eller intresse av att delta i den typen av planeringsaktiviteter. Det är först vid

detaljplaneringen av det område man själv känner till och har ett intresse i som motivationen för ett deltagande blir tillräckligt stark. Ja, kanske är det först när stakkäpparna slås i eller när grävskopan rullar fram som det går upp för de närmast berörda vad som är på färde. Miller antyder själv vikten av att undersöka hur den mindre spektakulära, mer vardagliga rutinplaneringen går till och i vilken utsträckning medborgarna har ett inflytande på denna. Systematiska studier av detta slag är fortfarande ganska ovanliga - jämför dock Floderus (1981), Gustafsson (1987) och Schéele (1985a, 1985b) - och bör i den fortsatta planeringsforskningen ges större prioritet.

Varför medborgardeltagande i Sverige?

Men syftet med avhandlingen har ju inte varit uteslutande eller ens i första hand att utvärdera medborgardeltagandet i Sverige, även om spelöppningen inbjuder till denna tolkning. Nej, ambitionen har också varit att relatera deltagandet till samhällsutvecklingen i stort och att diskutera orsakerna till att detta under en period blev en av myndigheterna prioriterad fråga. För detta ändamål tillgriper Miller två förklaringar. Den ena tar sin utgångspunkt i förändringar i det svenska samhället (kapitel 3), medan den andra söker rötterna till medborgardeltagandet i idépåverkan från USA. Den senare förklaringen *förutsätts* (!) i kapitel 2, som helt ägnas åt en historisk översikt över medborgardeltagandets utveckling

i USA.

Enligt den första förklaringen kan medborgardeltagande ses som ett svar på "strukturella" förändringar under efterkrigstiden såsom välfärdsstatens utveckling, centralisering inom offentlig, privat och frivillig organisation, regional polarisering mm. Många medborgare reagerade på denna utveckling genom att bilda aktionsgrupper som använde sig av mer eller mindre myndighets sanktionerade metoder (Gidlund 1978). Myndigheterna försökte å sin sida att efter den första chocken institutionalisera detta deltagande genom bl a den sorts aktiviteter som Miller avhandlar. Bilden är välkänd från andra länder och har blivit något av vedertagen samtidshistoria. I ett djupare samhällsvetenskapligt perspektiv kan resonemanget, som Miller i någon mån gör, kopplas till Habermas och Offes tes om en legitimationskris i de senkapitalistiska samhällena. Som Held (1987) visat har denna tes en hel del gemensamt med den liberala tesen om den överbelastade staten sådan den utvecklats av bl a Hayek och Nozick. Ingen av de två teserna kan prövas i strikt kausala termer utan det handlar mer om tolkningsramar, inom vilka det är fullt rimligt att placera in olika företeelser, t ex fenomenet medborgardeltagande. Men om den förklaringsmodell som utvecklas i kapitel 3 har något av commonsense-mässig rimlighet över sig så är den andra förklaringen mer kontroversiell.

Om man får tro Miller var det så att medborgardeltagandet i Sverige på

1960-talet "drew heavily on the American experience". Påståendet får motiveras att hela kapitel 2 ägnas åt medborgardeltagandets utveckling i USA. Som stöd för sin tes pekar Miller på några artiklar i Arkitekten publicerade i slutet av 1960-talet och där erfarenheter från USA presenteras. Han anför några generella framställningar, där partiparticipatorisk planering i USA framhålls som en källa till inspiration för motsvarande aktiviteter i andra länder, dock utan att Sverige särskilt apostroferas.

Han hänvisar också till Janerik Gidlund (1981) som, utan att ha gjort någon särskild undersökning av just detta, påstår att *aktionsgruppernas* framväxt i Sverige bl a kan förklaras av påverkan från utländska, inte minst amerikanska erfarenheter. Men i slutet av 1960-talet var medborgardeltagande en fråga som stod i händelsernas centrum i en rad olika länder. Man kan bara erinra om studentrörelsen i Frankrike, kulturrevolutionen i Kina och det folkliga upproret i Tjeckoslovakien för att ange några spektakulära exempel som via massmedias förmedling säkert inspirerade till medborgar- och därav föranledda myndighetsinitierade aktiviteter i många länder. Varken i Millers avhandling eller någon annanstans har jag funnit belägg för att inflytandet på svensk planering skulle ha varit särskilt starkt från just USA.

Vid disputationen framhöll Miller att kapitlet om USA också kunde motiveras av ett annat skäl - genom att anföra exempel från ett land där med-

borgardeltagandet spelat en mer framträdande roll än i Sverige skulle den svenska utvecklingen framstå i ett helt annat ljus. Det är riktigt att jämförande studier kan ha en sådan perspektivgivande funktion. Dickens et al (1985) talar t ex vid sin jämförelse av svensk och brittisk bostadspolitik om "the shock role of comparison". Detta argument anføres dock inte i själva avhandlingen, som ju heller inte är upplagd som en systematisk jämförelse av medborgardeltagandet i två länder.

I kapitel 2 målas en mycket bred bild av medborgardeltagandets rötter och utveckling i USA till och med 1960-talet. Utrymme ges åt såväl den medborgar- som den myndighetsinitierade rörelsen - Citizen Involvement Movement resp Citizen Action Movement i Langtons (1978) terminologi. Bredden i detta kapitel kontrasterar mot den snäva definition och operationalisering som presenterats i kapitel 1 och som i någon mån tillämpas i kapitel 4. Kapitlet är läsvärt men ger föga nytt till den omfattande sekundärlitteratur på vilken den bygger.

Sammanfattande omdöme

Med någon tillspetsning kan det omdöme som nyss gavs om kapitel 2 få stå för avhandlingen som helhet. Den är välskriven men erbjuder mer av försiktig syntes än borrhande analys, mer av bredd än djup, mer sammanställning av kända fakta än nya slutsatser. De egna slutsatserna är oprecisa och vilar inte på systematisk analys av för läsaren klart avgränsade

och beskrivna fall. Bäst finner jag den väl avvägda inplaceringen av begreppet medborgardeltagande i ett statsvetenskapligt sammanhang som genomförs i det första kapitlet. Bra är också den i anslutning till Gamson gjorda utredningen av förhållandet mellan begreppen deltagande och inflytande. Genomgående slås man av att författaren tycks ha mycket goda *insikter* i sitt ämne, ett intryck som förstärks om man botaniserar i de artiklar och rapporter som författaren tidigare skrivit, främst under 1970-talet. Det är mot denna bakgrund särskilt beklagligt att författaren i sitt avhandlingsarbete inte grep tillfället att försöka göra en mer inträngade, systematisk *analys* av erfarenheterna med medborgardeltagande i Sverige, att han inte på ett mer energiskt sätt försökt *tillämpa* de teoretiska insikter han visar i det första kapitlet. Kanske är den mycket förståeliga förklaringen till detta att de bakomliggande studierna ligger alltför långt bakåt i tiden? Avhandlingen borde kanske ha skrivits redan för fem år sedan.

Finns det då någon anledning att, trots de påtalade bristerna, läsa Millers avhandling? Visserligen har det tidigare under 1980-talet publicerats böcker som avhandlar medborgardeltagande i samband med fysisk planering i Sverige, och då inte bara i form av närsynta studier av enstaka fall. Jag tänker närmast på Gidlunds (1981) systematiska tvåkommunjämförelse, Bohms (1985) idéhistoriskt orienterade genomgång

med referenser till aktuell planeringsdebatt och -praktik samt Wikforss (1984) ingående jämförelse av sju planeringsfall. Samtliga tre böcker innehåller för övrigt referenser till Millers tidigare produktion. Men böckerna är skrivna på svenska och för en utländsk läsare kan Millers avhandling tjäna som en lättläst introduktion till hur det myndighetsinitierade medborgardeltagandet försiktigt vinner insteg i svensk samhällsplanering under 1970-talet. Bland potentiella svenska läsare är det nog främst planerare och andra praktiker som skulle må väl av att föras in i det vidare idémässiga sammanhang, där Miller placerar begreppet medborgardeltagande. I dag talas det visserligen mera om "decentralisering" och "brukarinflytande" än om medborgardeltagande, vilket Miller för övrigt kort kommenterar på de allra sista sidorna av avhandlingen. Med de tre begreppen belyses näraliggande aspekter av en och samma verklighet och de hör utan tvekan hemma inom samma teoretiska referensram. Den lovvärda ambition som finns i Millers avhandling att relatera en kanske ofta alltför inskränkt planeringsdebatt till ett vidare teoretiskt sammanhang tycker jag är väl värd att utveckla vidare i nya avhandlingar och andra arbeten på temat planering och politik.

Ingemar Elander

Recensionen bygger på Ingemar Elanders fakultetsopposition vid KTH den 27 maj 1988.

Referenser

- Arnstein, S R (1969): "A Ladder of Citizen Participation". *Journal of the American Institute of Planners* 35:216-224.
- Bohm, K (1985): *Med- och motborgare i stadsplanering. En historia om medborgardeltagandets villkor*. Stockholm: Liber och Byggforskningsrådet.
- DeSario, J & Langton, S (1987): "Towards a Metapolicy for Social Planning". Pp 205-221 in DeSario, J & Langton, S (eds): *Citizen Participation in Public Decision Making*. New York, Westport and London: Greenwood Press.
- Dickens, P.; Duncan, S.; Goodwin, M. and Gray, F. (1985) *Housing, States and Localities*. London and New York: Methuen.
- Fagence, M (1977): *Citizen Participation in Planning*. Oxford: Pergamon Press.
- Faludi, A. (1986): *Critical Rationaliser and Planning Methodology*. London: Piow.
- Floderus, Å (1981): *Kan kommunen styra bebyggelseutvecklingen?* Stockholm: Byggforskningsrådet T16:1981.
- Gidlund, J (1978): *Aktionsgrupper och lokala partier. Temporära politiska organisationer i Sverige 1965-1975*. Lund: Gleerup/Liber läromedel.
- Gidlund, J (1981): *Planering och medinflytande*. Stockholm: Byggforskningsrådet R32:1981.
- Gittell, M (1980): *Limits to Citizen Participation*. London and Beverly Hills: Sage.
- Gustafsson, G (1987): *Decentralisering av politisk makt*. Stockholm: Carlssons.
- Held, D (1987): *Models of Democracy*. Oxford: Polity Press.
- Hester, R T (1987): "Participatory Design and Environmental Justice: Pas de Deux or Time to Change Partners?" *Journal of Architectural and Planning Research* 4:289-300.
- Lake, R. Discwil.; Brown, H; Chilik, Y. and Bauer, U. (1989 forthcoming): *Paths to Participation: The Public Role in Hazardous Waste Management*. New Brunswick, N J: Rutgers University Center for Jabun Policy Research.
- Langton, S. (ed.) (1978) *Citizen Participation in America*. Lexington, Massachusetts: Lexington Books.
- Rosener, J B (1978): "Matching Method to Purpose: The Challenges of Planning Citizen-Participation Activities". Pp 109-122 in Langton, S (ed): *Citizen Participation in America*. Lexington, Massachusetts: Lexington Books.
- Schéele, A (1985a): *Nya daghem i gamla grannskap. Mål, plan och verklighet. Barnomsorgsutbyggnaden i Örebro efter 1975*. Stockholm: Byggforskningsrådet R70:1985.
- Schéele, A (1985b): *Sagt och gjort. Från beslut till resultat i kommunal planering*. Stockholm: Byggnadsfunktionslära, KTH.
- Wikforss, Ö (1984): *Samråd i praktiken. Om medborgardeltagande i fysisk planering*. Stockholm: Byggforskningsrådet T5:1984.